

Suomen Maantieteellinen Seura – Geografiska Sällskapet i Finland Toimintakertomus vuodelta 2003

Vuosi 2003 oli Suomen Maantieteellisen Seuran 115. toimintavuosi. Seuran kannalta vuosi merkitsi paluuta normaaliin toimintaan edeltävien vuosien kansainvälisten kokousten, näyttelyjen ja aktiivisen julkaisu-toiminnan jälkeen. Vuonna 2003 ilmestynyt *Terra* -lehden (115: 3) geoinformatiikan teemanumero tukee hyvin tämän nopeasti kehittyvän alan opetusta. Muutenkin *Terra* oli mukana maantieteen alan kehittämässä teki-jänoikeuskysymyksistä yliopistojen tutkinnonuudistukseen. Myös *Fenniassa* julkaistiin kiinnostavia tutkimuksia maantieteen eri aloilta. Tieteellisten seurain valtuuskunnan arkistotyöryhmässä Seuran edustajana toiminut emeritusprofessori Kalevi Rikkinen organisoivat koulutus-tilaisuuksien esitelmistä kootun teoksen ”Arkistot kuntoon – tieteellisten seurojen arkistokäsikirja” laadinnan. Lisäksi vuoden 2003 Tieto-Finlandian sai Seuran asettama ehdokas, Antti Helanterän ja Veli-Pekka Tynkkysen kirja ”Maantieteelle Venäjä ei voi mitään”.

Syksyllä 2003 Seura järjesti vanhan esitelmätraditionsa mukaisia tilaisuuksia Kumpulassa Helsingin yliopiston maantieteen laitoksella. Lokakuussa kuultiin Robert Headlandin esitelmä Antarktiksien kartoituksesta. Tilaisuus järjestettiin yhdessä Nordenskiöld-samfundetin ja Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen kanssa. Maailman GIS-päivänä 19. marraskuuta järjestettiin seminaari otsikolla ”Paikkatiedot yhteiskunnan apuna” yhdessä ProGIS-yhdistyksen ja maantieteen laitoksen kanssa. Molemmat tilaisuudet keräsivät runsaasti yleisöä.

Joka kolmas vuosi jaettavan A.E. Modeen-mitalin sai tällä kertaa yliopistonlehtori Solveig Mårtensson Lundin yliopiston maantieteen laitokselta. Vuoden Ragnar Hult-mitalin sai Oulun läänin maaherra, maantieteilijä Eino Siuruainen. Seura palkitsi myös ylioppilaskirjoitusten maantieteen parhaat vastaajat. Kevään 2003 kirjoituksissa palkittiin Nina Lehtinen Martinlaakson lukiosta, Taru Väyrynen Kulosaaren yhteiskoulusta, Heikki Neuvonen Vuosaaren lukiosta ja Eero Lamminen Nikkarin lukios- ta. Syksyn kirjoituksissa palkittavia oli vain yksi, Timo Rantanen Kaarinan lukios- ta.

Vuoden 2003 Maantieteen päivät järjesti Tampereen yliopiston aluetieteen ja ympäristöpolitiikan laitos. Aiheena oli ”Yhdentynvä eriytyvä maailma: yhteiskunta ja ympäristö muutoksessa”. Paikalla oli ilahduttavan runsaasti myös opiskelijoita.

Hallitus

Suomen Maantieteellisen Seuran hallituksen kokoonpano oli vuonna 2003 seuraava:

Puheenjohtaja: Prof. Markku Löytönen
Varapuheenjohtaja: Prof. Jukka Käyhkö
Sihteeri: Fil. tri Pirjo Hellemaa
Rahastonhoitaja: Fil. kand. Tom Blom

Muut hallituksen jäsenet:

Dos. Alfred Colpaert

Dos. Lea Houtsonen
Fil. tri Katariina Kosonen
Fil. lis. Olli Ruth
Prof. Kalevi Rikkinen
Prof. Markku Tykkyläinen
Prof. John Westerholm

Seuran notaarina toimi edelleen fil. maist. Airi Töyrymäki.

Seuralle valittiin vuoden 2004 hallitus vaalikokouksessa 8. joulukuuta 2003. Vaalikokous valitsi vuodeksi 2004 Suomen Maantieteellisen Seuran puheenjohtajaksi Jukka Käyhkön (2004) ja varapuheenjohtajaksi Katariina Kososen (2004). Seuran sihteerinä jatkaa Pirjo Hellemaa (2003–2005) ja rahastonhoitajaksi valittiin uudelleen erovuorossa ollut Tom Blom (2004–2006). Muutkin erovuoroiset jäsenet valittiin uudelleen hallitukseen: John Westerholm (2004–2006) sekä Markku Löytönen (2004–2006) varapuheenjohtajaksi siirtyneen Katariina Kososen paikalle. Muina hallituksen jäseninä jatkavat kesken kauden valittu Alfred Colpaert (2003–2004), Lea Houtsonen (2003–2005), Kalevi Rikkinen (2002–2004), Olli Ruth (2002–2004) ja Markku Tykkyläinen (2003–2005).

Jäsenet

Seuran jäsenmäärä oli vuoden 2003 lopussa 1067. Seuraan liittyi vuoden aikana 112 uutta vuosijäsentä. Jäsenkunnasta erosi tai jäsenluettelosta poistettiin 67 jäsentä. Seuralle oli vuoden lopussa kuusi kunniajäsentä, joista suomalaisia oli kaksi ja ulkomaalaisia neljä. Kirjeenvaihtajajäseniä oli vuoden lopussa 61, työjäseniä 191, vakinaisia jäseniä 19 ja vuosijäseniä 790.

Seuran vaalikokouksessa 8. joulukuuta 2003 päätettiin kutsua uudeksi kirjeenvaihtajajäseneksi professori Helmut Klüter Greifswaldin yliopistosta Saksasta. Hän on julkaissut tutkimuksia muun muassa talous- ja sosiaalimaantieteen alalta, Venäjän transitiosta ja Pohjois-Saksan aluekehityksestä.

Uusiksi työjäseniksi kutsuttiin fil. lis. Olli Ruth, fil. tri Anne Virtanen, fil. tri Lasse Pulkkinen, fil. tri Sami Moisio, fil. tri Annukka Malmsten, fil. tri Pentti Tapani, fil. tri Sanna Mäki, fil. tri Reija Hietala-Koivu ja yhteiskuntat. lis. (väit.) Vesa Rautio. Vuoden 2002 vaalikokouksessa kutsuttuja, joiden nimet jäivät valittavien sekaannusten vuoksi pois viime vuoden toimintakertomuksesta, ovat prof. Mari Vaattovaara, fil. tri Jani Vuolteenaho, fil. tri Ilkka Pyy, fil. tri Ilkka Lehtola, fil. tri Riitta Kosonen, fil. tri Paul Fryer, fil. tri Topi Antti Äikäs, fil. tri Pentti Åman, fil. tri Jarkko Saارين, fil. tri Niina Käyhkö, dos. Tommi Inkinen ja dos. Petri Kahila.

Seuran työjäsenistä on kuoleman kautta poistunut akateemikko Nils Westermarck. Seura kunnioittaa hänen muistoaan.

Kokoukset

Vuosikokous pidettiin 17. helmikuuta 2003 Tieteiden talossa ja siihen otti osaa 9 jäsentä. Vuosikokouksen yhteydessä puheenjohtaja Markku Löytönen piti esitelmän ”Johtamisesta”. *Vaalikokous* pidettiin 8. joulukuuta 2003 Tieteiden talossa. Kokoukseen osallistui 9 jäsentä. Toimintavuoden aikana *hallitus* kokoontui kahdeksan kertaa.

Vuoden 2003 *Maantieteen päivät* pidettiin Tampeella 7.–8. marraskuuta. Päivät avasi Seuran puheenjohtaja, professori Markku Löytönen, isäntä edusti professori Jouni Häkli. Päivillä esitelmöivät muun muassa professorit Claudio Minca (Universita Ca’Foscari, Venetsia, Italia) aiheesta ”Travelling subjects: modernity and postmodernity in travel theory”, Joan Nogué (Universitat de Girona, Espanja) aiheesta ”Nature meets culture: landscape and national identity” ja Joe Painter (University of Durham, Iso-Britannia) aiheesta ”Toward a European citizenship?”. Maantieteen eri alojen tutkimusta esiteltiin kaikkiaan 16 eri teemaryhmässä ja keskustelut jatkuivat vilkkaina yli aikataulujen. Esitelmien tiivistelmä julkaistiin erillisessä abstraktijulkaisussa. Maantieteen päivien illanvietossa ravintola Myläläissä 7. marraskuuta 2003 Seuran puheenjohtaja ojeusi maaherra Eino Siuruaiselle *Ragnar Hult –mitalin* tunnustukseksi hänen toiminnastaan maantieteen edistämiseksi. Samalla julkistettiin *A.E. Modeen-mitalin* saaja, Solveig Mårtensson. Mitalisti nimettiin ruotsalaisen sisarseuran (Sällskapet för Antropologi och Geografi) ehdotuksesta. Mårtensson ei itse päässyt paikalle. Hänet tunnetaan innostavana opettajankoulutuksen kehittäjänä ja oppikirjojen kirjoittajana. Maantieteen päiville osallistui yli 150 henkeä. Suomen Maantieteellinen Seura kiittää Tampereen yliopiston aluetieteen ja ympäristöpolitiikan laitosta erinomaisesti järjestetyistä Maantieteen päivistä.

Scott Polar Research Institutin (Cambridge) museonhoitaja Robert Headland kertoi 7. lokakuuta 2003 runsaiden diojen avulla Antarktiksien kartoituksesta ja tutkimusretkistä otsikolla ”The stages of history and development of cartographical knowledge of the Antarctic”. Tilaisuus keräsi noin 45 kuulijaa. Jatkokeskustelulle oli varattu tilat ravintola Königistä.

GIS-päivän seminaariin 19. marraskuuta 2003, jonka ohjelmasta päävastuun kantoi ProGIS-yhdistys, osallistui noin 65 kuulijaa. Seminaarissa puhuivat prof. Petri Pellikka (HY), prof. Ari Jolma (TKK), päällikkö Anssi Kuusela (Helsingin pelastuslaitos), prof. Mari Vaattovaara (HY) ja johtaja Tiina Turnala (Merenkululaitos). Esitelmien jälkeen oli mahdollisuus tutustua alan tuotteisiin ja tutkimusprojekteihin. Seura huolehti tilaisuuden käytännön järjestelyistä.

Julkaisutoiminta

Fennia-sarjan päätoimittajana jatkoi prof. Markku Löytönen ja toimitussihteerinä dos. Jukka Käyhkö. Toimintuustyön tukena on ollut *Fennian* tieteellinen neuvottelukunta (Editorial Advisory Board). Siihen kuului vuonna 2003 yhdeksän maantieteen eri alojen asiantuntijaa

Euroopasta, Yhdysvalloista, Kanadasta ja Australiasta. *Fennia* on maantieteen alalla Suomessa johtava tieteellinen julkaisu, joka leviää laajalle kansainvälisessä tiedeyhteisössä. Lehteen tarjottujen artikkelien hylkäysprosentti on ollut noin 50 %, mikä kertoo lehden korkeasta tasosta.

Fennian nide 181: 1 sisältää seitsemän artikkelia (sivut 1–101), jotka edustavat maantieteen eri aloja kauko- ja kartoitusta hyödyntävästä ympäristötutkimuksesta Venäjän metsätalouteen. Kirjoittajia on yhteensä 11, joista yksi on ulkomaalainen. *Fennian* nide 181: 2 ilmestyy vasta vuoden 2004 puolella.

Terran päätoimittajana jatkoi dos. Pauliina Raento. Fil. tri Jani Vuolteenaho nimitettiin toimitussihteeriksi heinäkuun alusta. *Terran* toimitusneuvostoon kuuluivat fil. tri Pirjo Hellemaa, dos. Lea Houtsonen, prof. Jouni Häkli, prof. Atte Korhola, dos. Petri Raivo, prof. Markku Tykkyläinen, prof. Mari Vaattovaara ja dos. Seija Virkkala. Toimitusneuvosto on ottanut kantaa *Terran* asioihin sähköpostikokouksissa, jotka ovat koskeneet vuoden 2004 *Terran* teemanumeron aihetta ja toimittajia sekä toimitussihteerin nimitystä. Kirjallisuustoimittaja, hallintot. tri Anna-Kaisa Kuusisto on palannut hoitamaan tehtävänsä. Seura kiittää hänen tilallaan tätä osastoa ansiokkaasti hoitanutta fil. maist. Vivi Niemenmaata. *Terrassa* oli runsaasti kirja-arvosteluja.

Vuonna 2003 ilmestyi *Terran* 115. vuosikerta. Se koostuu neljästä numerosta. Vuosikerran kokonaisuusivumäärä on 303. Jokaista numeroa painettiin 1600 kappaletta. Vuosikerta sisältää yhteensä 4 pääkirjoitusta, 9 artikkelia, 3 katsausta, 2 opetusaineistokirjoitusta, 8 keskustelupuheenvuoroa ja 38 kirja-arvostelua. Uutisia ja tiedonantoja -osastossa kerrottiin Suomen Maantieteellisen Seuran ja muiden maantieteellisten organisaatioiden toiminnasta sekä uusista väitöksistä ja muista opinnäytteistä. Geoinformatiikkaa käsittelevän tuhdin teemanumeron (s. 137–255) toimittivat fil. tri Jani Vuolteenaho ja prof. Petri Pellikka Helsingin yliopiston maantieteen laitokselta.

Terra on kotimainen maantieteen pääjulkaisukanava. Kaikkien artikkelien ja katsausten käsikirjoitukset käyvät läpi asiantuntijoiden ennakoarvioinnin. Näin taataan julkaisusarjan korkea tieteellinen taso. Seuran lehtien korkeasta tasosta kertoo myös se, että lähes jokaisessa hallituksen kokouksessa on käsiteltävänä lupapyyntöjä näissä lehdissä julkaistun aineiston uudelleen julkaisemiseksi.

Vaihtosuhteet sekä julkaisujen ja julkaisutietojen levittäminen

Seuran arkistonhoitajana jatkoi edelleen prof. Kalevi Rikkinen. Seuran vaihtosuhteista huolehti notaari Airi Töyrymäki. Seura pyrki toimimaan julkaisujen kehittämisen ja niiden vaihdon kautta suomalaisen maantieteen ”näyteikkunana” ulkomaille. Seuran julkaisujen vaihtotoiminta oli edelleen maailmanlaajuista. Vuonna 2003 *Fenniaa* lähetettiin 262 ja *Terraa* 138 vaihtokumppanille. Monille vaihtokumppaneille menevät molemmat lehdet. Ulkomaisia vaihtosuhteita oli kaikkiaan 285.

Seuran julkaisuutoiminnasta tiedotettiin kansainvälisissä tieteellisten julkaisujen, kuten Elsevierin, kaupallisissa luetteloissa. Fennian kansainvälisestä markkinoinnista alkaa loppuvuodesta tehdyn sopimuksen mukaisesti huolehtia EBSCO Publishing, jonka kautta artikkelit ovat jatkossa saatavissa elektronisessa muodossa. Artikkelien leviämisen kannalta tärkeimmät tietokannat ovat edelleen GEOBASE ja GeoRef sekä kotimainen ARTO. *Terran* artikkelit ja katsaukset ovat luettavissa sähköisessä muodossa Elektraan kuuluvissa kirjastoissa. Lisäksi Seuran julkaisut löytyvät verkkokirjakauppa Granumin sivuilta.

Seuran internet-kotisivulta löytyvät englanniksi *Fennian* ja *Terran* julkaistujen artikkelien tiivistelmät ja julkaisujen tilaustiedot. Lisäksi Seuran sivuille on sijoitettu maantieteen opetusta palvelevaa aineistoa, lista Seuran toimihenkilöistä ja tiedote tulevista maantieteen alan tapahtumista Suomessa. Uutuutena tiedotettiin maantieteen valtakunnallisista tutkijakouluista. Seuran jäseneksi liitytään yleisimmin verkon kautta.

Kansainvälinen toiminta ja muut edustukset

Seuralla on toimintavuoden aikana ollut edustus muun muassa seuraavissa organisaatioissa ja tilaisuuksissa:

- Seura on Euroopan maantieteellisiä Seuroja yhdistävän EUGEO –järjestön jäsen. Seuran edustajana järjestön johtoryhmässä on Markku Löytönen.
- Seura on jäsenenä European Standing Conference of Geography Teachers' Associations (EUROGEO) -järjestössä, jossa Seuran edustajana toimi Lea Houtsonen.
- Houtsonen on toiminut Seuran edustajana ja yhteishenkilönä myös European Network for Geographical Education (ENGE) -työryhmässä.
- European Association of Science Editors (EASE) -järjestössä Seuraa edusti Markku Löytönen.
- Seura on jäsenenä I.A.G. (International Association of Geomorphologists) -järjestössä, jonka kokouksissa Seuraa on edustanut prof. Matti Seppälä.
- Maantieteen kansainvälisen unionin (IGU) Suomen kansalliskomiteassa Seuraa edusti Markku Löytönen, joka valittiin myös kansalliskomitean puheenjohtajaksi. Varajäsenenä oli Seuran ja kansalliskomitean sihteeri Pirjo Hellemaa. Löytönen on myös IGU:n hallituksessa ja IGU:n arkistosta huolehtivan Villa Celimontana -komitean jäsen.
- Suomen Akatemian biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunnan jäsenenä toimii Markku Löytönen. Hän toimi myös FIGSU:n (Finnish Global Change Research Support Group) puheenjohtajana.
- Maantieteen päivillä Tampereella 7.–8. marraskuuta 2003 Seuraa edusti puheenjohtaja Markku Löytönen.
- Tieteellisten seurain valtuuskunnan vuosikokouksessa 28. maaliskuuta 2003 Seuraa edusti Markku Löytönen, joka kuuluu Valtuuskunnan hallitukseen.
- Tieteellisten seurain valtuuskunnan arkistotyöryhmän puheenjohtajana toimi Kalevi Rikkinen.

- Suomen tiedekustantajien liiton vuosikokouksessa 8. huhtikuuta 2003 Seuraa edusti liiton puheenjohtajana toimiva Markku Löytönen.
- Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnassa Seuraa edusti kaudella 2000–2003 Markku Löytönen.
- Suomalaisen kirjallisuuden edistämisen valtuuskunnan tietokirjaosastossa Seuraa edusti vuonna 2002 Kalevi Rikkinen, varalla John Westerholm.
- Ikiroutatutkimuksen ja -tekniikan Suomen kansalliskomitean jäsenenä Seuraa edustaa kaudella 1999–2003 Matti Seppälä.
- Svenska litteratursällskapet i Finland-seuran jaoston ”Delegation för den svenska litteraturens främjande” Seuran edustajana oli kaudella 2001–2003 John Westerholm ja hänet valittiin myös kaudelle 2004–2006.
- Dekaanin Mauno Kososen syntymäpäivillä Seuraa edustivat professorit Löytönen ja Westerholm.
- Professori Olavi Heikkisen syntymäpäivillä Seuraa edusti dos. Toivo Muilu.

Seuran hallituksen asettama työryhmä jätti Opetushallitukselle lausunnon ehdotuksesta lukion opetus suunnitelman perusteiksi.

Emeritusprofessori Paul Fogelberg kirjoitti *Tiedotomittaja*-lehteen (2/2003) *Suomen Kartaston* satavuotisjuhlanäyttelystä, joka kiersi usean vuoden ajan Euroopassa saksankielisellä alueella.

Talous

Seura sai vuodeksi 2003 Suomen Akatemialta julkaisu-toimintaan 22 480 euroa ja kansainvälisiin jäsenmaksuihin 1070 euroa. Avustusta käytettiin *Fennian* ja *Terran* julkaisemiseen. *Fennian* hinta oli ulkomaille tilattaessa 42 euroa, kotimaahan 34 euroa ja jäsenhintana oli 17 euroa. Vuoden 2002 *Fennian* erikoisnumeron hinta jäsenille on myös 17 euroa. Teosta voi edelleen ostaa Tiedekirjasta (Kirkkokatu 14, Helsinki). *Terra* maksoi ulkomaille tilattaessa 31 euroa, kotimaahan 27 euroa ja jäsenhintana oli 12 euroa, vuosijäsenmaksun kanssa yhteensä 24 euroa. Seuran järjestötoimintaa rahoitettiin jäsenmaksuista kertyneillä tuloilla. Jäsenmaksun suuruus oli 12 euroa. Jäsenten määrä kasvoi selvästi vuoden 2003 aikana. *Fennian* (2002) erikoisnumero ja *Terran* teemanumero lisäsivät tarkasteltavan vuoden irtonumeroiden myyntiä. Työjäsenien lehtitilaukset ovat vähentyneet. Kaikkiaan Seuran taloudellinen liikkumavara on viime vuosina heikentynyt.

Seuran tilintarkastajina toimivat fil. tri, lehtori Jorma Pietala Helsingin kauppar korkeakoulusta ja kauppat. lis., johtaja Riitta Kosonen Venäjän ja Baltian tutkimuskeskuksesta. Varatilintarkastajiksi valittiin edelleen fil. maist. Jaakko Kähkönen ja fil. tri Juhani Virkanen.

Loppukatsaus

Seuran toimintavuotta 2003 luonnehtivat lyhyellä varoitusajalla järjestetyt esitelmätilaisuudet. Vuoden teema-

na voi pitää geoinformatiikkaa, josta julkaistiin teemanumero ja järjestettiin seminaari. *Terran* 2003 teemanumerolla on ollut kysyntää tavallista laajemmin. *Terra* on myös mainiosti täyttänyt tehtävänsä kansallisena tieteenalan sisäisen keskustelun foorumina.

Seuran edustajat toimivat aktiivisesti kansainvälisissä järjestöissä. Myös kansallisessa päätapahtumassa, Tampereen maantieteen päivillä oli runsas osanotto ja kiinnostava ohjelma. Tieteenalan hyväksi työskennelleitä palkittiin mitaleilla ja mahdollisia tulevia maantieteilijöitä ylioppilastutkinnon reaalikokeiden yhteydessä.

Vuoden kuluessa Seuran jäsenmäärä kasvoi, ja maantieteen opiskelijat osallistuivat ilahduttavan runsaasti järjestettyihin tilaisuuksiin.

Suomen Maantieteellinen Seura haluaa kiittää jäseniään sekä kaikkia niitä yhteisöjä ja yksityishenkilöitä, jotka toimivat vuoden 2003 aikana Seuran sekä sen tarkoituserien ja toimintahankkeiden edistämiseksi.

PIRJO HELLEMAA
SMS:n sihteeri